تامین بیش از ۷/۲ میلیارد دلار ارز برای واردات کالاهای اساسی و دارو

بانک مرکزی ایران از ابتدای امسال تا پایان مرداد ماه با هماهنگی وزارتخانه‌های صمت، جهاد کشاورزی و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی برای تامین ارز کالاهای اساسی و دارو به میزان ۷ میلیارد و ۲۵۲ میلیون دلار از محل سهمیه ارزی سال ۱۴۰۰ به صورت نقدی و اعتباری اقدام کرده که این میزان در مقایسه با مدت مشابه سال گذشته بیش از ۲ برابر افزایش یافته است.

بر این اساس، میزان ارز تامین شده به نرخ ترجیحی از ابتدای امسال تا پایان مرداد به این شرح است: وزارت صمت - جهاد: ۵/۶۴۱ میلیون دلار، شامل جو: ۵۸۰ میلیون دلار، دانه‌های روغنی: ۹۳۹ میلیون دلار، ذرت: ۱/۴۰۸ میلیون دلار، روغن خام یا نباتی: ۱/۲۵۷ میلیون دلار، کنجاله سویا: ۵۷۱ میلیون دلار، گندم: ۵۶۴ میلیون دلار، سایر: ۳۲۲ میلیون دلار، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی: ۱/۶۱۱ میلیون دلار بوده است که جمع کل آن عدد ۷/۲۵۲ میلیون دلار را نشان می‌دهد.

عکس: خانه ملت

بررسی تیم اقتصادی دولت و نقاط ضعف و قوت آن در گفت‌وگو با کارشناسان

یک گروه جوان و پر از انگیزه

محمد حسین علی‌اکبری

اقتصاد

اقتصاد ایران نیازمند یک تحول و پوست‌اندازی است. این گفته کارشناسان اقتصادی است که به نظر آنها اگر تغییرات در این بخش انجام نشود به مشکلات کشور افزوده خواهد شد. اصلاح نظام مالیاتی، اولویت‌بندی تسهیلات برای صنایعی که اشتغال بالاتری دارند، اصلاح نظام بانکی، هماهنگی تیم اقتصادی، ساماندهی صنعت خودرو، تلاش برای افزایش درآمدهای دولت با ایجاد پایه‌های جدید مالیاتی، اجرای اقتصاد مقاومتی و بهبود معیشت مردم از جمله اقداماتی بود که کارشناسان اقتصادی به دولت پیشنهاد دادند در اولویت کاری خود قرار دهد.

برخی دیگر از کارشناسان بر این باورند وزارت امور اقتصادی و دارایی، سازمان برنامه و بودجه و بانک مرکزی اعضای اصلی تیم اقتصادی را تشکیل می‌دهند و برای مقابله با نرخ ارز باید این سه دستگاه تصمیمات مهمی اتخاذ کنند. همان‌طور که کارشناسان اشاره داشتند و رئیس جمهور نیز دیروز در مجلس اعلام کرد معاونان وزرا باید توانمند و قوی باشند و اگر معاونان وزرا قوی نباشند یا مخالف سیاست‌های توسعه‌ای باشند قطعا تصمیمات وزیر هم به چشم نمی‌آید. دیروز همچنین محسن رضایی، دبیر مجمع تشخیص مصلحت نظام به‌عنوان معاون اقتصادی رئیس‌جمهور منصوب شد اما کارشناسان در این زمینه اعلام کردند اختیارات معاون اقتصادی مشخص نیست و این رویه از دولت دوازدهم پایه‌گذاری شد. کارشناسان می‌گویند باید اختیارات معاون اقتصادی رئیس‌جمهور مشخص شود و مسؤول هماهنگی تیم اقتصادی دولت باشد تا بتوان از این ظرفیت به بهترین شکل استفاده کرد.

چندی پیش که وزرای پیشنهادی دولت سیزدهم به مجلس تحویل داده شد برخی کارشناسان نسبت به جوان بودن وزرا انتقاد داشتند و معتقد بودند این افراد سابقه کار اجرایی ندارند اما ابراهیم رئیسی، رئیس جمهور دیروز با حضور در مجلس در دفاع از وزرای پیشنهادی اعلام کرد اعتماد به جوانان را باید از یک جا شروع کرد و این موجب می‌شود انگیزه جوانان متخصص افزایش یابد. آن‌طور که تیم اقتصادی دولت اعلام کرده به‌دنبال تقویت اقتصاد خانوار است که در طول سال‌های گذشته به مسأله برجام گره خورده بود اما دولت سیزدهم اعلام کرده این مسائل را پیگیری می‌کنیم ولی اجازه پیوند این دو را نمی‌دهیم.

مسأله سیاست خارجی و دیپلماسی اقتصادی از جمله مواردی است که کارشناسان همواره بر آن تاکید دارند و معتقدند ایران همانند کشورهای صادرکننده ابتدا باید در کشورهای همسایه نیاز بازار را شناسایی و بعد به سراغ تولید محصولات در آن حوزه برود. آن‌طور که کارشناسان اقتصادی بیان می‌کنند مشکل اصلی صادرات این است که تولید ابتدا انجام می‌شود و بعد به‌دنبال بازار صادراتی می‌رویم، از سوی دیگر آنقدر قوانین در داخل تغییر می‌کند تا کالاهایی هم که راهی بازارهای دیگر می‌شود به مشکل می‌خورد. حالا دولت سیزدهم رسما کار خود را آغاز کرده و وعده‌هایی که در جلسات رای اعتماد مطرح شده باید به مرحله عمل برسد. آنچه می‌خوانید نظر کارشناسان و اقتصاددانان برجسته کشور در مورد تیم اقتصادی، نقاط قوت و ضعف و همچنین پیشنهاد به دولت سیزدهم است.

دکتر محمدرضا جهان‌بیگلری
کارشناس اقتصادی

نقطه‌قوت: انتصاب محسن رضایی به‌عنوان معاون اقتصادی رئیس‌جمهور

نقطه‌ضعف: ناهماهنگی در بدنه تیم اقتصادی دولت

پیشنهاد: افرادی که در تیم اقتصادی حضور دارند بعضا سابقه اجرایی در رده‌های وزارت و مدیریتی را نداشتند، از این‌رو برای موفقیت، دولت در این زمان حساس باید از معاونان و مدیران باتجربه و متخصص استفاده کند.

البته این پیشنهاد به آن معنا نیست که از معاونان قبلی دوباره استفاده کند اما منظور این است که تصمیم‌گیری‌ها به‌گونه‌ای باشد تا گروه‌هایی خارج از وزارتخانه نتوانند در سیاست‌های آن دخالت داشته باشند؛ ضمن این‌که در دولت سیزدهم جایگاه وزرا تا حد زیادی تغییر کرد به این صورت که آقای رستم قاسمی که سال‌ها سابقه نفت و دورزدن تحریم را داشت قرار است راهی وزارت راه و شهرسازی شود. به وزرای صمت و اقتصاد نیز پیشنهاد می‌شود تا از معاونان قوی بهره ببرند به این دلیل که کار اجرایی اصلی توسط مدیران کل و معاونان و روسای دستگاه‌های زیرمجموعه انجام می‌شود.

سازمان توسعه تجارت از زیرمجموعه‌های وزارت صمت و سازمان سرمایه‌گذاری خارجی از زیرمجموعه‌های وزارت امور اقتصادی و دارایی معاونت‌های حساسی هستند که دو وزیر باید با حساسیت زیادی آن را دنبال کنند.

کارنامه دولت یازدهم و دوازدهم نشان می‌دهد سازمان سرمایه‌گذاری خارجی عملا تعطیل بود و همین موضوع باعث شد تا اشتغال پایدار جدید در کشور ایجاد نشود. ممکن است سیاست‌ها و تصمیمات وزرا بسیار اصولی و منطبق با شرایط کشور باشد اما بدنه وزارتخانه با آنها مخالفت کنند، از این‌رو افرادی باید در سمت‌های پایین‌دستی و میانی انتخاب شوند که علاوه بر توانایی اجرا، منافع کشور برایشان مفید باشد.

از مهم‌ترین اولویت‌های دیگر دولت در شروع فعالیت وزرا کنترل تورم افسارگسیخته‌ای است که به‌گفته کارشناسان تا پایان سال دامن اقتصاد را فرا می‌گیرد. کنترل تورم و کنترل نرخ ارز علاوه بر این‌که انتظارات تورمی را کاهش می‌دهد بر معیشت مردم نیز تاثیر می‌گذارد. از آنجایی که شعار دولت سیزدهم کمک به معیشت مردم بود قطعا باید در این مسیر گام بردارد که راه دستیابی به این هدف، هماهنگی بین تیم اقتصادی دولت است.

از سوی دیگر معاون اقتصادی رئیس‌جمهور باید اختیارات بیشتری داشته باشد و از آنجای که آقای محسن رضایی به عنوان یک اقتصاددان خوشفکر وارد دولت شده انتظار می‌رود به او میدان عمل نیز داده شود تا بتواند ایده‌های مناسبی را که مطرح کرده به مرحله اجرا دربیاورد.

دکتر آلبرت بغزیان
استاد اقتصاد دانشگاه تهران

نقطه‌قوت: هماهنگی تیم اقتصادی دولت

نقطه‌ضعف: دیکته ننوشته غلط ندارد

پیشنهاد: مشکل کشور افراد نیستند بلکه سیاست‌هایی است که به‌کار گرفته می‌شود، از این‌رو افرادی باید در تیم اقتصادی دولت حضور یابند که شجاعت تغییر سیاست‌های اشتباه قبلی را داشته باشند. به نظر می‌رسد مهم‌ترین دستگاه‌های تیم اقتصادی دولت وزارت امور اقتصادی و دارایی، سازمان برنامه و بودجه، وزارت صنعت، معدن و تجارت و بانک مرکزی است.

بخش‌های دیگر مانند وزارت نفت می‌توانند تامین‌کننده منابع باشند اما تصمیمات و اقداماتی که در وزارت اقتصاد و بانک مرکزی گرفته می‌شود، می‌تواند تعیین‌کننده راهبرد داخلی باشد.

مهم‌ترین اقدامی که دولت در ابتدای فعالیت خود باید انجام دهد این است که نرخ ارز را شناور تعیین کند. ثبات نرخ ارز یا نوسانات ناگهانی هر دو برای اقتصاد مضر است، از این‌رو انتظار می‌رود مدیریت نرخ ارز به صورت شناور به‌کار گرفته شود تا اقتصاد بتواند با این شرایط خود را تطبیق دهد. اصلاح ساختار بانکی از جمله اقداماتی است که دولت از روز اول فعالیت باید انجام دهد تا بانک‌ها خودشان محرک تورم نشوند.

همچنین اصلاح ساختار بودجه هم برای بودجه سال‌جاری و هم برای سال آینده باید در دستور کار تیم اقتصادی دولت قرار بگیرد. آن‌طور که کارشناسان و تحلیلگران اقتصادی می‌گویند امسال کسری بودجه زیادی متوجه دولت خواهد بود، از این‌رو تیم اقتصادی دولت در اولویت اول باید به‌دنبال متمم بودجه سال‌جاری باشد و به میزان درآمد خود هزینه‌ها را تعریف کند تا پایه‌ای برای بودجه سال آینده باشد.

همچنین پروژه‌هایی که قرار است منابع دریافت کنند باید اولویت‌بندی شوند و ابتدا پروژه‌های نیمه‌تمام تکمیل شود و بعد پروژه جدید در فهرست دریافت بودجه قرار بگیرد. معاون اقتصادی رئیس‌جمهور هنوز نقش مشخصی ندارد، از این‌رو انتظار می‌رود رئیس‌جمهور نسبت به این نقش شفاف‌سازی کند. به نظر می‌رسد معاون اقتصادی باید نقشی هماهنگ‌کننده داشته باشد یا اختیار هماهنگی تیم اقتصادی را به وزارت امور اقتصادی و دارایی بسپارد.

وزرایی که راهی وزارتخانه‌های خود می‌شوند نباید متعصب باشند و تصمیماتی اتخاذ کنند که تنها به نفع اختیارات خودشان است در حالی‌که باید منافع ملی الگوی فعالیت وزرا باشد. چند سال است که قیمت‌گذاری خودرو به‌دلیل تعصبات شخصی در وزارت صمت بلاتکلیف است و دولت در یک اقدام یک‌ماهه می‌تواند این بازار را سامان دهد.

دکتر حسین راغفر
عضو هیات علمی دانشگاه الزهرا(س)

نقطه‌قوت: نظری ندارم

نقطه‌ضعف: نبود یک سند جامع به‌عنوان الگو برای برنامه وزرا

پیشنهاد: اولین اقدامی که دولت سیزدهم باید انجام دهد این است که یک برنامه جامع و کامل با اهدافی مشخص تعیین کند تا وزرا برنامه‌های خود را بر این اساس تهیه و تدوین کنند.

این یک رویه اشتباه است که افراد پس از معرفی‌شان برای تصدی یک وزارتخانه برنامه‌های منفک از یکدیگر ارائه می‌دهند در حالی که دولت باید یک برنامه جامع و کامل در اختیار داشته باشد و وزرا براساس هدف تعیین شده برنامه دستیابی به آن را بیان کنند؛ از این‌رو انتظار می‌رود در همین ابتدای فعالیت دولت سیزدهم برنامه جامع و کامل کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت مشخص شود. از جمله اقدامات دیگری که دولت باید انجام دهد این است که برای تقویت پول ملی برنامه داشته باشد که دستیابی به این هدف نیاز به ابزارهای مختلف مالیاتی و بانکی دارد.

ازسوی دیگر در همان ابتدای کار باید مقابله با تورم را کلید بزند تا معیشت مردم تا حدی بهبود یابد. پرسش دیگری که مطرح می‌شود این که نقش معاون اقتصادی رئیس‌جمهور چیست؟ انتظار می‌رفت معاون اقتصادی رئیس‌جمهور نقش هماهنگ‌کننده برای تیم اقتصادی دولت را داشته باشد اما ظاهرا این اختیار به معاون اول رئیس‌جمهور داده شده است.

تاکید موکد بنده به عنوان یک اقتصاددان به دولت سیزدهم این است که تولید صنعتی راه‌اندازی شود؛ به این صورت که صنایع به چند گروه تقسیم شوند و صنایعی که در دو دهه آینده ارزش افزوده بالاتری برای کشور دارند و از اشتغالزایی بالاتری برخوردارند از تسهیلات بیشتری بهره‌مند شوند.

در این شرایط صنایع پیشران بخش‌های پایین‌دستی را نیز به حرکت درمی‌آوردند. با نرخ ارز ۲۰ تا ۲۵ هزار تومان تولید صنعتی شکل نمی‌گیرد از این‌رو اولین اقدام دولت سیزدهم باید تقویت ارزش پول ملی باشد. همچنین موانع تولید را شناسایی و رفع کند که عامل اصلی تخریب اقتصاد ایران هستند.

از سوی دیگر دولت سیزدهم باید به‌دنبال ایجاد منابع درآمد جدید باشد که حذف معافیت‌های مالیاتی، کنترل فرار مالیاتی که نتیجه آن ایجاد پایه‌های جدید مالیاتی است، اصلاح نظام مالیاتی و اصلاح نظام بانکی ازجمله این موارد خواهد بود. بانک‌ها نباید اجازه تعریف تسهیلات به صنایع را داشته باشند بلکه دولت باید تعیین کند کدام صنایع پیشران هستند و باید از منابع محدود کشور بهره‌مند شوند.

مهدی طغیانی
سخنگوی کمیسیون اقتصادی مجلس

نقطه قوت: جوان‌های ایده‌دار و خلاق

نقطه ضعف: بی‌تجربگی در اجرا

پیشنهاد: تیم اقتصادی دولت از این جهت که همه آنها معتقد به توان داخلی هستند می‌تواند منجر به کسب ایده‌های نوین برای برون رفت از شرایط فعلی را رقم بزنند اما به نظر می‌رسد تجربه نداشتن وزرا در بخش اجرا شاید تا حدی کارشناسان را نگران کند. به نظر می‌رسد به عنوان اولین اقدام خود باید در بحث کالاهای اساسی ورود کند و به مردم این اطمینان را بدهد که دیگر قرار نیست کالا در بازار کم باشد. پس از آن به دنبال سامان بخشیدن به سامانه‌های جامع تجارت و گمرکی باشد تا روند واردات کالاهای اساسی تسهیل شود. زمانی که کالاهای اساسی در بازار در روند صعود قرار می‌گیرد مردم نمی‌توانند خرید نکنند در نتیجه کمبود به چشم می‌آید. برخی کارشناسان معتقدند زمانی که قیمت یک کالا گران می‌شود نباید خرید کرد تا تقاضا فروکش کند و قیمت پایین بیاید اما در مورد کالاهای اساسی وضعیت متفاوت است. همچنین برای نرخ ارز ۴۲۰۰ تومانی از همین ابتدای فعالیت باید تصمیم‌گیری شود و زیرساختی فراهم شود که برای حذف آن با تکانه قیمتی مواجه نشویم.

وحید شقاقی شهری
رییس دانشکده اقتصاد دانشگاه خوارزمی

نقطه قوت: تحولگرایی و تکیه به توان داخل

نقطه ضعف: نداشتن کار مشترک و بی‌تجربگی در تیم اقتصادی

پیشنهاد: آنچه در شعارهای تیم اقتصادی دولت سیزدهم مشاهده می‌شود موضوع جدیدی نیست و در دولت‌های قبلی نیز گفته شده بود، از این رو به تیم اقتصادی این دولت پیشنهاد می‌شود چرایی عدم تحقق شعارهایی مانند مقابله با تورم، کسری بودجه، افزایش رشد اقتصادی و درآمد ملی، افزایش سرمایه‌گذاری خارجی، ثبات نرخ ارز و تثبیت شرایط اقتصادی در دولت های قبل را بررسی کنند تا بتوانند بهتر با واقعیات اقتصادی روبه‌رو شوند. کاشه وابستگی به نفت یکی از شعارهایی است که در سه دهه گذشته در همه دولت ها شنیده‌ایم اما واقعا چقدر این موضوع قابل تحقق است، از این رو به نظر می‌رسد در هر تصمیمی وزرا از نظر کارشناسان و خبره استفاده کنند تا بهترین تصمیم گرفته شود. یکی از نقاط قوت این تیم توجه به توانمندی داخلی است و دولت در ابتدای کار باید به سراغ ظرفیت‌های خالی اقتصاد برود و با تکمیل آنها افزایش اشتغال را رقم بزند. از سوی دیگر به دنبال افزایش درآمدهای دولت باشد و بودجه ریزی مبتنی بر عملکرد را دنبال کند. دولت سیزدهم راه سختی در پیش دارد و باید تصمیماتی اتخاذ کند که کشور از تکانه‌های اقتصادی در امان باشد.

> کارشناسان معتقدند مقابله با تورم، تامین کالاهای اساسی، کنترل نرخ ارز، هماهنگی بین اعضای تیم اقتصادی دولت و استفاده از معاونان و مشاوران باید نقشه راه دولت سیزدهم باشد

دکتر بیژن عبدی
کارشناس اقتصادی

نقطه قوت: جوان بودن

نقطه ضعف: فعلا نظری ندارم

پیشنهاد: رای اعتماد مجلس به وزرای پیشنهادی دولت سیزدهم نشان از تحول در بخش اجرایی و حکمرانی کشور دارد به طوری که افراد راه یافته به وزارتخانه‌ها اغلب جوان، خوش‌فکر و معتقد به توان داخلی هستند. در این راستا باید تصمیمات اتخاذ شده بر اساسی باشد که یکدیگر را حمایت کنند. مشکل اصلی که تاکنون کشور با آن دست و پنجه نرم می‌کرد سیاست‌های نادرست مبتنی بر اقتصاد غرب بود و اگر هم وزیری قصد تغییر این تفکر را داشت بدنه وزارتخانه یا اشخاص بالادستی با آن مخالفت می‌کردند. اقدام اساسی که دولت سیزدهم باید انجام دهد این است که با تورم مقابله کند و ریشه اصلی آن در کنترل نرخ ارز است. با تثبیت نرخ ارز موافق نیستم اما به نظر می‌رسد افزایش قیمت ارز روانی است و ایران باید از ظرفیت‌های موجود نسبت به کاهش قیمت ارز بازار را سامان دهد. نکته قابل توجه دیگری که وزرا و تیم اقتصادی باید به آن اهمیت دهند انتخاب معاونان و مدیران کل و روسای سازمان‌ها و دستگاه‌های زیر مجموعه‌شان است. اگر افرادی وارد زیر مجموعه‌های اقتصادی کشور شوند که اعتقادی به برنامه‌های وزرا نداشته باشند قطعا برنامه آنها هم پیش نمی‌رود، در این صورت آنها باید به مجلس پاسخگو باشند. البته این موضوع را دیروز رئیس جمهور در دفاع از رای اعتماد مطرح کرد که در انتخاب معاونان وزرا هم نقش خواهد داشت و افرادی انتخاب خواهند شد که توانمند و معتقد به توان داخل باشند. اقتصاد مقاومتی بهترین سند بالادستی برای پیشبرد اهداف کشور است. کسی مخالف مذاکره یا سیاست خارجی نیست بلکه بحث کارشناسان این است که اقتصاد و معیشت مردم نباید به سیاست خارجی گره زده شود. نکته قابل توجهی که اعضای تیم اقتصادی دولت باید آن را اجرا کنند این است که درآمد و سود شرکت‌های دولتی که اکنون به عنوان یک بودجه سر بسته راهی مجلس شده و به تصویب می‌رسد شفاف شود. بخش اصلی بودجه متوجه شرکت‌های دولتی است و دولت سیزدهم باید نسبت به شفاف‌سازی آنها اقدامات لازم را انجام دهد. همچنین رویکرد وزیر جدید امور اقتصادی و دارایی نشان می‌دهد قصد دارد از ظرفیت‌های پنهان کشور که امکان اخذ مالیات را دارند درآمد کسب کند که این موضوع باعث کاهش وابستگی به درآمدهای خارجی می‌شود. در کنار این موضوع دولت باید به دنبال فروش نفت در بازارهای جهانی باشد و اگر به میزان یک میلیون و ۵۰۰ هزار بشکه نفت را به فروش برساند و درآمد آن صرف زیرساخت و سرمایه‌گذاری در بخش‌های مختلف کشور کند جاده‌ای هموار در اقتصاد ایران خواهیم داشت. نکته دیگری که دولت می‌تواند تا اوایل زمستان به سرانجام برساند اصلاح نظام بانکی، اصلاح نظام مالیاتی، اجرای دقیق سامانه جامع تجارت و به کارگیری سامانه جامع انبارهاست که بخشی از سامانه جامع تجارت را تشکیل می‌دهد. در این صورت قاچاق یا قاچاق معکوس تا حد زیادی کاهش می‌یابد. از سوی دیگر باید توجه داشت دولت وعده یک میلیون واحد مسکونی را داده و در همین روزهای ابتدایی باید نسبت به تامین آب، برق و دیگر بخش‌های مورد نیاز اقدامات لازم را انجام دهد. اقدام دیگری که دولت باید به سرانجام برساند ساماندهی بازار کالاهای اساسی است.